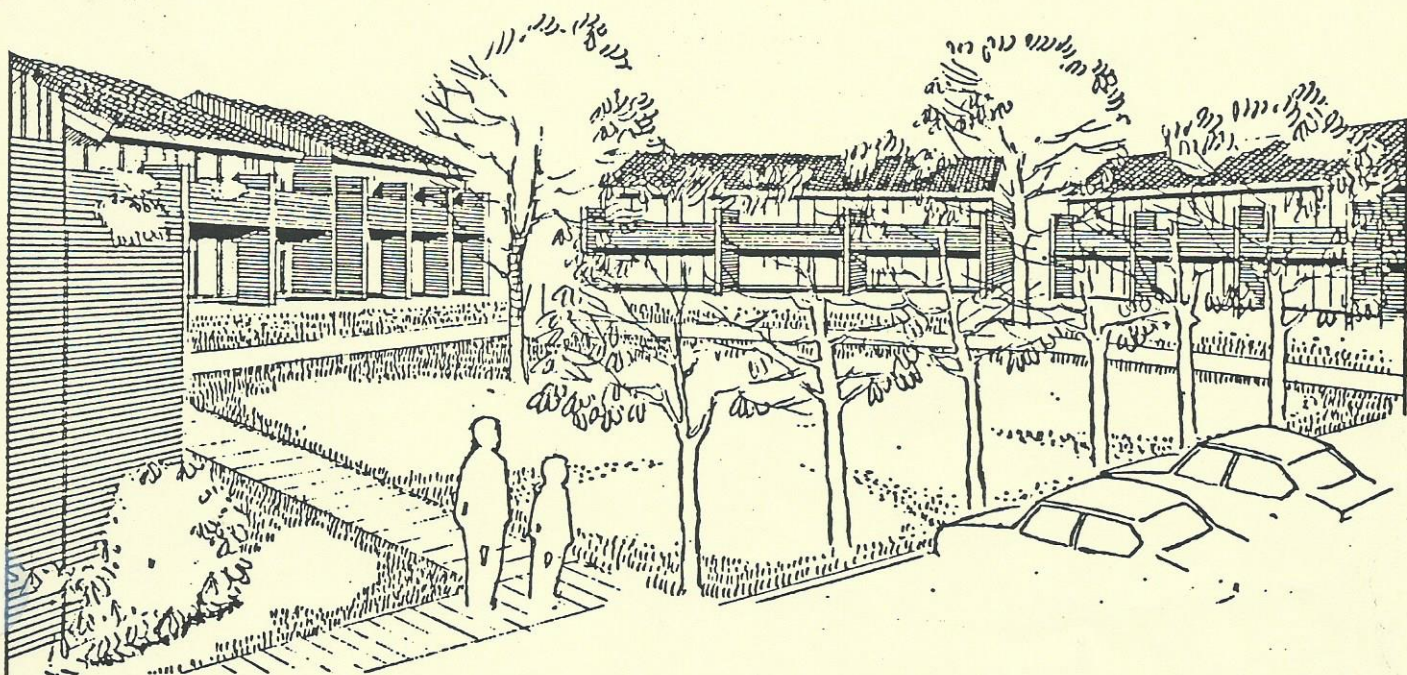

**nordbo
EUSE**

informationsmappe

Nyvejsparken a/s
Nyvej 2620
Albertslund

**Informationsmappe vedr. service
samt alm. pasning og vedligeholdelse**

nordbo huse

Vedr. INDFLYTNING

Vi udleverer hermed nøgle til Deres NORDBO-ejendom/-ejerlejlighed, og ønsker Dem held & lykke med den forestående indflytning.

I den forbindelse henledes Deres opmærksomhed på, at ingen indflytning må foretages før end overtagelsesdagen:

den, 27/9 1986. kl. 12.00, -

da De ikke må forvente Deres bolig færdig tidligere end dette tidspunkt.

Såfremt De måtte have problemer vedrørende den ny erhvervede ejendom/-ejerlejlighed af særlig presserende art, kan De ringe til:

tlf.: 02-642233/serviceafdelingen

mandag / onsdag / fredag - m. kl. 9.00-12.00.

Vi beder Dem venligst straks ved indflytningen at efterse følgende:

HÅNDVASKE / CLOSETTER / KØKKENVASK / SAMTLIGE VINDUER / HÅRDE HVIDEVARER SAMT STENTRIN TIL BADERUM.

Skulle der ved ovennævnte ting være mangler eller defekter bedes De senest 3 dage efter indflytningen indsende skriftlig reklamation til NORDBO- HUSE's serviceafdeling.

Det understreges, at alle reklamationer skal indsendes skriftligt, dog senest 14 dage efter overtagelsen.

Vi gør venligst opmærksom på, at De selv skal tilmelde Dem KOMMUNENS RENOVATIONSORDNING på tlf.:

tlf.: 02-649610/ 2511.

Med venlig hilsen

NORDBO - HUSE

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

- 1.- Service og telefonliste
Tegninger.
- 2.- V V S information
- 3.- Hårde hvidevarer
- 4.- Malerarbejde
Lofter og invendige vægge, fastgørelsesmetoder.
- 5.- Parketgulve
køkken, garderober
- 6.- Vinduer, indvendige + udvendige døre
- 7.- El. anlægs information
El. spareråd
- 8.- Kondensproblemer, udluftning
Fygesne
- 9.- Fliser, klinker og udvendigt murværk

- 10.- Haven
Skadedyr.

ADRESSE- OG TELEFONLISTE

på de håndværkere og leverandører, der har været med til at bygge dit hus.

- VVS- installatør : Smedemester
Sven Mortensen
Godsparken 30
2670 Greve Strand. tlf: (02) 90 20 38
- Maler : Malermester
Johan Poulsen
Sønderlundsvej 91
4000 Roskilde. tlf: (02) 35 62 66
- Elektriker : Islev-Elektrikeren
Helge Hansen
Hvidsværmervej 147
2610 Rødovre. tlf: (02) 94 67 38
- Hårde hvidevarer : AEG / service tlf: (02) 64 85 22
BBC / service tlf: (01) 38 90 44
VOSS / service tlf: (05) 92 10 99
- Parketgulve : Junkers Savværk
Værftvej
4600 Køge. tlf: (03) 65 18 95
- Køkken og
garderobeskabe : HTH Køkkenet
Gl. Kongevej 107
1850 Kbn. V. tlf: (01) 24 51 00
- Vinduer og hoveddør : Vip-Let Vinduer
Boulstrup
8300 Odder. tlf: (06) 55 63 22
- Indvendige døre : Scadania Døre
Herstedvang 11
2620 Albertslund. tlf: (02) 64 63 22
- Vedr. Byggemodning : Ingeniør Mogens Haut
Teytaud, Rådg. ing. firma
Svanevej 1
2400 Kbn. NV. tlf: (01) 81 93 00
- TV Antenne : Siemens
Borupvang 3
2750 Ballerup. tlf: (01) 60 88 11
lokal. 200.

Brugsvejledning for VVS-installationer.

Ejerlejligheder af rækkehuse Nyvejsgrunden, Albertslund.

Vandinstallationer.

Lejligheder over hinanden, har fælles vandstik, der er fort ind fra ledning i jorden. Lejlighedernes vandforbrug måles kollektivt i to målerbrønde, men hvert rækkehus har egen vandmåler. Ledninger efter målerbrønde hører under grundejerforeningens regi hertil den enkelte bolig. I den enkelte bolig forer ledningerne til bolighus.

Under køkkenvask er tilslutningsmulighed for opvaskemaskine på varmtvandsledningen. Dette giver den hurtigste og billigste vask med opvaskemaskine, idet vandet ikke først skal opvarmes med el, der er væsentlig dyrere end fjernvarmen, der opvarmer varmtvandsbeholderen.

Varmtvandsbeholderen er forsynet med termometer til aflæsning af temperaturen på det varme vand. Denne temperatur bør af hensyn til økonomien ikke være højere end nødvendigt, 50° C er i almindelighed tilstrækkeligt i en husholdning. Den bør ikke være over 60° C af hensyn til risikoen for stendannelse i beholderen.

SE iøvrigt instruktion for varmtvandsbeholder.

Varmeinstallation.

Ejendommen opvarmes med fjernvarme fra Albertslund Fjernvarmeværk.

Fjernvarmerorene er fort frem til boligblokkene som jordledninger, De føres ind i gavlene og op til tagrummet, hvor de føres over loftet til de enkelte lejligheder.

I ejendommen er varmetilgangen placeret ved varmtvandsbeholderen Tilgangen er forsynet med en afspærringsventil, en snavssamler og et termometer. Efter disse komponenter fordeles varmen til varmtvandsbeholderen og til radiatoranlægget.

Returlobet fra radiatoranlægget går gennem en motorventil, der ved hjælp af en stuetermostat, Chronotherm, regulerer varmemængden til radiatorerne (se nedenfor) ved siden af motorventilen er monteret en returlobstermostat, der skal sikre tilstrækkelig afkøling af radiatorvandet. Denne skal stilles på max. 50° C. Returlobet fra varmtvandsbeholderen går gennem en temperaturventil, se brugsanvisning for varmtvandsbeholder.

Returløberne fra radiatoranlæg og varmtvandsbeholder samles og føres gennem en trykdifferensregulator og dernæst gennem en kaloriemåler, hvorefter ledningen tilsluttes loftsledningen.

Kaloriemåleren registrerer varmeforbruget i ejendommen og er batteridreven. Måleren aflæses på kommunens foranstaltning og på samme tid udskiftes batteriet. Trykdifferensregulatoren sikrer et ensartet drivtryk på alle varmeanlæggene i bebyggelsen. For at sikre denne regulering må der ikke drejes individuelt på trykdifferensregulatorens. Normal indstilling er 2 - 3.

Regulering af radiatoranlæg sker som nævnt ved hjælp af en stuetermstat, Chronotherm, der er monteret i opholdsstuen. En forudsætning for at denne virker korrekt, er at håndtaget på motorventilen under varmtvandsbeholderen står på "auto" tallene på skalaen skal kun bruges, hvis man vil betjene motorventilen manuelt. Ventilen vil hvis håndtaget står på et af tallene, stå fast mere eller mindre åbent. Ligeledes er det vigtigt, for at Chromo-thermen skal virke, at den er indstillet korrekt. Ved programmering af natsenkning skal bruges nr. 1 for Åbning om morgenen og nr. 4 for lukning om aftenen. Hvis der også ønskes dagsenkning bruges nr. 2 for lukning og nr. 3 for åbning. Hvis der ikke ønskes dagsenkning, anbefales der at sætte nr. 2 og nr. 3 med lo. min. imellem for at undgå uønsket dagsenkning. Programvalgsknappen skal indstilles på enten dag og natsenkning-stilling 1. kun natsenkning-stilling 2 varme hele døgnet-stilling 3, eller senkning hele døgnet-stilling 4 Den røde temperaturstilling er stuetemperaturen, og den blå er den temperatur der sænkes til. Omskifteren med de 2 pile bruges hvis man ønsker varme eller senkning i en periode hvor man normalt har indstillet til det modsatte.

Radiatorer i opholdsstuen er forsynet med en almindelig radiatorventil, der normalt står helt åben.

Radiatorerne i de øvrige rum er forsynet med radiatortermostater, der regulerer varmen individuelt i disse rum. Dette er kun muligt, såfremt Chronothermen i opholdsstuen ikke er stillet på en lavere temperatur end, den man ønsker i de øvrige rum. Ligeledes kan det undtagelsesvis p.gr. af megen tilskudsvarme f.eks. på grund af mange mennesker i stuen eller kraftigt solindfald i stuen ske, at motorventilen bremser hele radiatoranlægget ned.

Dette kan forebygges ved i disse tilfælde at skrue ned på radiatorventilen i opholdsstuen og dermed kompensere for tilskuddet i opholdsstuen. Se iøvrigt brugsanvisning for Chronothermen.

Pasning af varmeanlægget.

Anlægget kræver meget lidt pasning og indskrænker sig normalt kun til indstilling af Chronothermen og eventuelt til indstilling af temperaturen på varmtvandsbeholderen.

I tilfælde af snans i anlægget er det meningen, at dette opfanges af snavssamleren. I tilfælde af driftsforstyrrelser skal snavssamleren da adskilles og renses. Før det kan ske, skal ventilerne på begge sider af snavssamleren lukkes.

Udluftning af radiatorer er normalt unodvendig, men i tilfælde af, at en radiator har været demonteret, varmer dårligt eller der har været indgreb i anlægget, bør der kontrolleres, at der ikke er luft i radiatorerne. Dette sker ved at åbne luftskrueerne på radiatorerne indtil der kommer vand ud.

Aflobsinstsallationer.

Er udformet som et separatsystem, det vil sige et anlæg for regnvand med tilsluttet omfangsdræn og et anlæg for spildevand. Hvert anlæg er tilsluttet en rensesbrønd inde på grunden. Herfra kan anlæggene i tilfælde af tilstopning spules igennem.

Inde i husene kan anlægget renses fra gulvaflobene, hvor den indbyggede vandlås kan demonteres. Det er undtagelsesvis også muligt at rense oppe fra tagrummet, hvor der i de fleste tilfælde er monteret en vacuumventil. Denne ventil skal i så tilfælde afmonteres og monteres igen. I enkelte boliger er fort en udluftning op over tag. Det er ikke tilrådeligt af forsøge at rense herfra.

Det tilrådes årligt at efterse tagrender og tagbrønde og rense disse, når der er behov for dette.

Brugsanvisning: Varmtvandsbeholder.
(Med uddrag fra HS-instruktion)

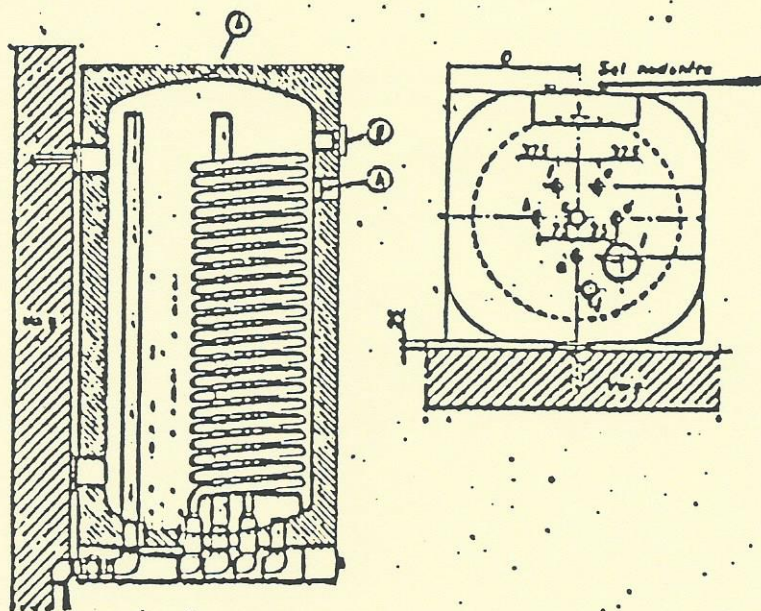

HS KEDLER-TARM

HS-INSTRUKTION

(VBF/VDF-EL)

Studse

- a) Studse
- b) Kold
- c) Anode
- d) Varm
- e) Fjernvarme: Frem
(Ikke på VBF-EL)
- f) Fjernvarme: Retur
(Ikke på VBF-EL)
- g) Termometer
- j) Foler
- k) Ekstra studs

Beholderen er forsynet med en magnesiumanode (C), der sikrer, at beholderen ikke tæres.

Vedligeholdelse.

På grund af at fjernvarmevandet undertiden er næsten 100°C er der risiko for at varmelegeme med tiden belægges med kedelsten, med det resultat, at returtemperaturen på fjernvarme bliver for høj. I sådanne tilfælde skal varmelegemet syres af af et specialfirma.

Anoden skal inspiceres hvert andet år og om fornødent udskiftes.

Sikkerhedsventil, kontraventil.

På koldtvandsledningen er monteret en kontraventil og en sikkerhedsventil. Sikkerhedsventilens overløb er ført til gulvaflob.

Vigtigt.

Sikkerhedsventilen er indbygget for at sikre beholderen mod overtryk, da vandet ved opvarmning udvides betydeligt. Da kontraventilen, som sidder på koldtvandstilgangen (fra vandværk), hindrer vandet i at løbe denne vej ved trykstigning, er det derfor nødvendigt at sikkerhedsventilen åbner, for at lade dette tryk og overskydende vand slippe ud, da beholderen ellers vil sprænges.

Brugeren er ansvarlig for, at sikkerhedsventilen er i orden, og den bør derfor kontrolleres nogle gange om året (4-5 gange).

Dette gøres ved at trykke på den fjederbelastede arm på ventilen, hvorved De så kan se og høre, om der slipper vand ud og derved går vished for, at ventilen er virksom.
SKADER FORÅRSAGET AF EN BLOKERET SIKKERHEDSVENTIL DÆKKES IKKE AF GARANTIEN:

Temperaturventil.

Under beholderen er monteret en termostatisk ventil med skala 1-5. Ventilen er forbundet til en foler i bunden af beholderen (J)

Skalavardi 1 svarer til ca. 43°C , 2 til ca. 48°C og 5 til ca. 65°C .

Efter indstilling af skalaen kontrolleres temperaturen på beholderens termometer efter en passende tid (næste dag).

SØNDERLUNDSVEJENS MALERFORRETNING ApS

REG. NR. 21-892

v/ MALERMESTER JOHAN POULSEN

SØNDERLUNDSVEJ 91

4000 ROSKILDE

GIRO 2 16 03 90

*

TELEFON

(02) 35 62 66

Roskilde, den / 19

Til købere af NORDBO-HUSE i bebyggelsen " Nyvejsparken".

Vi skal hermed give Dem en kort orientering, om de materialer vi har anvendt til malerarbejdet i Deres nye lejlighed, samt hvad De kan gøre, for at vedligeholde dette. Ved egentlig vedligeholdelse, er De på ingen måde, bundet af vort materialevalg, men kan bruge alle lignende fabrikater.

- Lofter:** Alle lofter er malet med Disotex 5 acrylmaling fra firmaet Svend Overgård A/S.
- Vægge:** Væggene er beklædt med Rutex ekstra (Savsmuldstapet) som er malet med Disotex 5 acrylmaling fra firmaet Svend Overgård A/S.
- Vinduer:** Udvendig malet 2g. gori 88 grøn umbra. Indvendig malet med Flügger's træbeskyttelse grøn umbra.
- H-dør:** Ind- og udvendig malet med gori 88 svensk rød.
- Træværk:** Indvendig er det behandlet færdigt med Interiørlak no. 301-6u fra farvefirmaet Flügger. Dette tåler alle former for aftørring og afvaskning, som er normalt i en familiebolig.
- Radiatorer:** Er behandlet med elementfarve fra Beckers farvecenter farvenummer 18-030. Dette er en speciel maling til varme rør og radiatorer, da malingen ikke misfarves ved varmepåvirkning.

Vi håber, at vi med disse summariske oplysninger, kan hjælpe Dem i Deres daglige pligter ved vedligeholdelsen af lejligheden.

Tillykke med lejligheden og god fornøjelse fremover.

Med venlig hilsen

Johan Poulsen
Malermester

OVERFLADEBEHANDLING AF TRÆVÆRK / VINDUER.

Karme, rammer og glaslister skal med jævne mellemrum overfladebehandles for at være effektivt beskyttet mod vejrliget. Det anbefales, at man hertil kun benytter anerkendte træbeskyttelsesmidler.

Før i tiden blev vinduerne oftest malet med oliemaling eller lignende, men idag behandles den overvejende del af vinduerne i nybyggeri med træbeskyttelsesmidler. Derved forhindres i nogen grad angreb af mug og skimmel, og samtidig kan træværket farves, så det harmonerer med husets og naturens farver.

Behandling med træbeskyttelsesmidler har den fordel fremfor maling, at den er lettere at genbehandle/vedligeholde, og ved anvendelse af klare eller svagt pigmenterede produkter kan træværkets struktur bibeholdes synligt.

I modsætning til maling, der er tilbøjelig til partiel afskalning, påføres træbeskyttelsesmidler gennemgående i tyndere lag, hvorved afskalning undgås. Forvitringen sker til gengæld noget hurtigere, så udseendet bliver falmet og træværket tilgængelig for fugt udefra.

Holdbarheden af behandlingen kan variere, alt efter hvor udsat træværket er for vejrligets påvirkninger, men det kan anbefales, at foretage ovenstående behandling, inden træbeskyttelsesmidlet er helt nedbrudt og træværket udtørret. Se i øvrigt malerfirmaets orientering/vejledning isat denne mappe.

August/september er normalt et særligt egnet tidspunkt for vedligeholdelse af træværk, da træet normalt her er godt udtørret og diverse indtørningsrevner står åbne. Herved opnår man en god indtrængen af træbeskyttelsesmidlet i træet.

Giv aldrig træbeskyttelse på vådt træ.

THERMORUDER MED 5T-GARANTI ER MONTERET EFTER FØLGENDE METODE:

Materialerne er vejrbestandige, og fugerne er udført med fugebånd. Derfor er vedligeholdelse af disse materialer bedst at overlade til glarmesteren.

Det kan ske, at vand trænger ind i falsene og forårsager fugt og frostskafer. Disse skader omfattes ikke af 5-års garantien på Deres thermoruder. Derfor anbefaler vi, at De træffer aftale med Deres glarmester vedrørende et årligt eftersyn incl. reparation. Med sit kendskab til fugematerialer ved glarmesteren ganske nøje, hvor megen vedligeholdelse der er nødvendig.

TILLYKKE MED DIT NYE HUS.

Praktiske råd og tips om befæstigelse i SIPOREX-gasbeton.

SIPOREX er let bearbejdeligt, og man kan uden vanskelighed sømme og skrue direkte i SIPOREX-gasbeton.

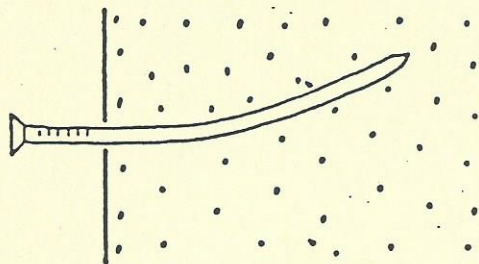
Ved fastgørelse af tungere ting (reoler, radiatorer etc.) er det dog som regel påkrævet at forbore og anvende specielle befæstigelsesmidler, hvoraf der findes et stort antal på markedet.

På de følgende sider er angivet forskellige forslag til fastgørelse i SIPOREX-gasbeton.

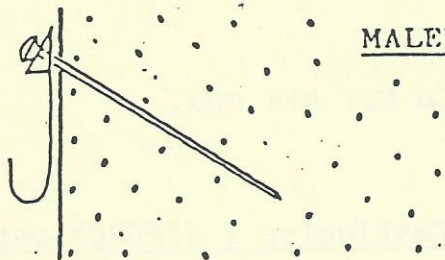
Med venlig hilsen

S I P O R E X

GALVANISEREDE FIRKANTEDE TRÅDSØM, direkte i Siporex

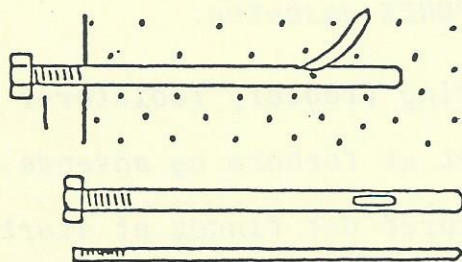

For at opnå bedst mulig befæstigelse er sømmet bøjet ved islåningen.

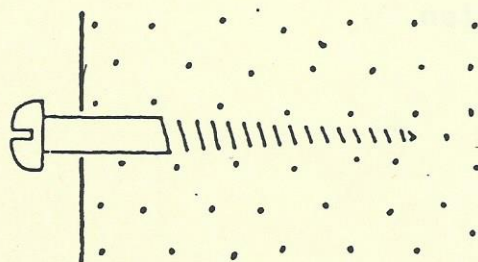
MALERIKROGE, fastgjort direkte i Siporex

HEMA LETBETONSØM MED GEVIND, direkte i Siporex

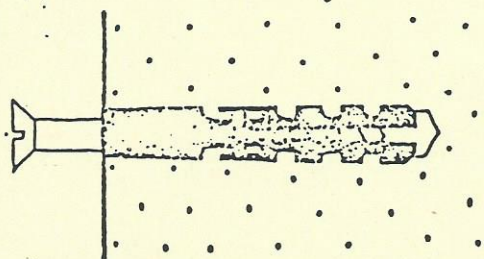
HEMA letbetonsøm er udviklet specielt for sømning i letbeton. Først slås hylstret ind i Siporex og derefter slås sømmet ind i hylstret.

GALVANISEREDE JERNSKRUER, direkte i Siporex med forboring

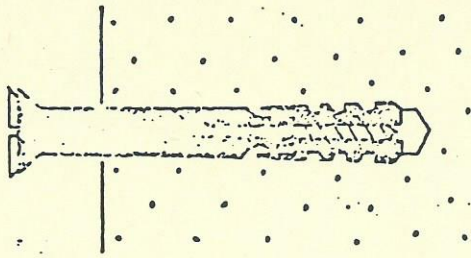
For mindre belastninger kan anvendes skruer direkte i Siporex, men det er vigtigt, at skruer kun spændes let til, da en større bevægelse af skruen vil få denne til at ødelægge gevindet den har skåret i letbetonen.

BLANKE JERNSKRUER MED FISCHER NYLONDUBLER

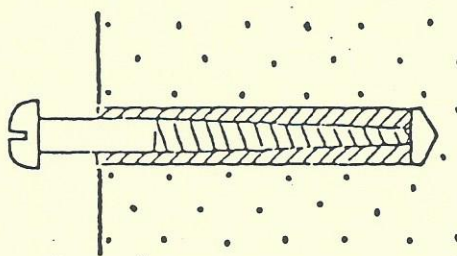
Det er vigtigt, at der benyttes den rigtige borstørrelse til den respektive skrue.

BLANKE FORSENKNINGSSKRUER MED FISCHER-DØBEL S-RS

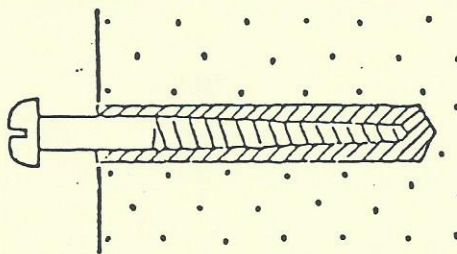
Det er vigtigt, at der benyttes den rigtige borstørrelse til den respektive skrue.

BLANKE JERNSKRUER MED EXPANDET PLASTIK-RAWLPLUG

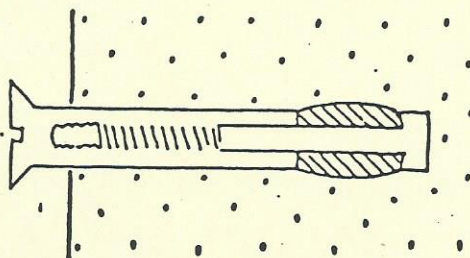
Det er vigtigt, at der benyttes den rigtige borstørrelse til den respektive skrue.

BLANKE JERNSKRUER MED ROLLFIX

Bemærk: Skrueerne skal iskrues snarest efter at borehullet er udfyldt med rollfix, da iskrue-ning ikke kan foretages, når materialet er hærdnet.

FEBOLT, forsænkede bolttyper

Det er vigtigt, at der benyttes den rigtige borstørrelse til den respektive bolt.

KOSTESKABSTAVLE

Vedligeholdelse af Junckers trægulve

Junckers trægulve

Alle Junckers trægulve lakeres fra fabrikken med en meget stærk to-komponent lak. Et automatisk anlæg har påført brædderne flere lag lak, der trænger dybt ned i træet og forsegler overfladen med en slidstærk lakfilm.

Rengøring

Junckers trægulve rengøres til daglig ved støvsugning eller aftørring med en opvredet klud. Gulvvask med sæbespånvand må ske efter behov. Brug aldrig sulfo! Vandforbruget skal være moderat og eftertørring foregå hurtigt. Før lakeringen skal der tillige vaskes med eddikesurt vand (2 dl 32% eddikesyre til 1 spand vand). Herved neutraliseres eventuelle sæberester.

Vedligeholdelse

Junckers trægulve vedligeholdes nemt ved lakering med enten Blitsa, Matblitsa, Isoblitsa eller

Vandbaseret Gulvlak 222. Lakpåføringen skal ske på langs ad brædderne og aldrig ind i et halvtørt område.

Blitsa, Matblitsa og Gulvlak 222 kan med fordel anvendes til pletlakering af særlig udsatte steder. Er lakfilmen gennemslidt og træet blevet gråt, afpudses forinden med groft ståluld eller sandpapir.

Udkitning af sømhuller sker med Junckers Kitpulver, der findes i forskellige nuancer.

Det er hensigtsmæssigt at klæbe f.eks. filt under møbelben. Det skåner gulvet!

Efter lakering

Et nylakeret gulv vil normalt kunne betrædes 3-4 timer efter lakeringen, men da lakken først får sin fulde styrke efter nogle dages forløb, bør gulvet behandles varsomt i starten. Gulvvask bør ikke finde sted, og tæpper og tæppeunderlag med fedtende bagside må ikke lægges på de første par dage.

Blitsa og Matblitsa

Begge lakker er klar til brug, dog skal Matblitsa omrøres grundigt. Blitsa står med halvblank - Matblitsa med en mat overflade. Lakkerne påføres med en bred pensel ved stuetemperatur under god udluftning. På grund af risiko for opkog må Blitsa og Matblitsa ikke anvendes ovenpå Gulvlak 222 eller anden vandbaseret lak. Rensning af værktøj bør ske straks efter lakeringen i denatureret sprit eller cellulosefortynder.

Isoblitsa

Er en to-komponent isocyanatlak, som består af mætteret lak og en hærder, der blandes i forholdet 2:1. Blandingen skal anvendes i løbet af ca. 4 timer. Lakken tørrer op med en silkemat overflade. Påføres med pensel eller mohairrulle, som renses straks efter brug i cellulosefortynder. På grund af stor slidstyrke er Isoblitsa særlig anvendelig i lokaler med stor trafik. Isoblitsa og Blitsa/Matblitsa kan bruges ovenpå hinanden, men for at undgå gulning skal der gå mindst 3 uger mellem hver påføring. I påkommende tilfælde vil Isoblitsa også kunne anvendes ovenpå Vandbaseret Gulvlak 222, men man skal da regne med en noget uensartet lakoverflade.

Vandbaseret Gulvlak 222

Blank og mat

Gulvlak 222 er en miljøvenlig lugtsvag, vandbaseret acryllak, der i mat udgave giver en silkemat overflade - i modsætning til Gulvlak 222 blank, der giver en blank overflade. Såvel mat som blank udgave giver en god slidstyrke.

Gulvlak 222 er let at påføre med enten pensel eller mohairrulle, og kan anvendes ovenpå Blitsa, Matblitsa, Isoblitsa samt de fleste andre gulvlakker. Ved genlakering af et gulv, der tidligere er lakeret med Vandbaseret Gulvlak 222, bør der kun anvendes Gulvlak 222.

Værktøjet renses straks efter brug i vand.

Service. Har De gulvproblemer, så ring eller skriv til Junckers Gulvservice.

OBS! Både De og Deres gulv har det bedst, når fugtbalancen er i orden. Den relative luftfugtighed må hverken blive for høj eller for lav (ikke lavere end 35%).

JUNCKERS

Junckers Industrier A/S, 4600 Køge - Telf. (03) 65 18 95
Århus: Telf. (06) 29 55 44

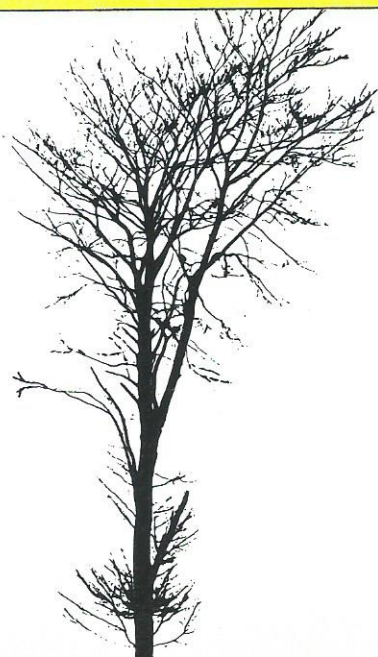

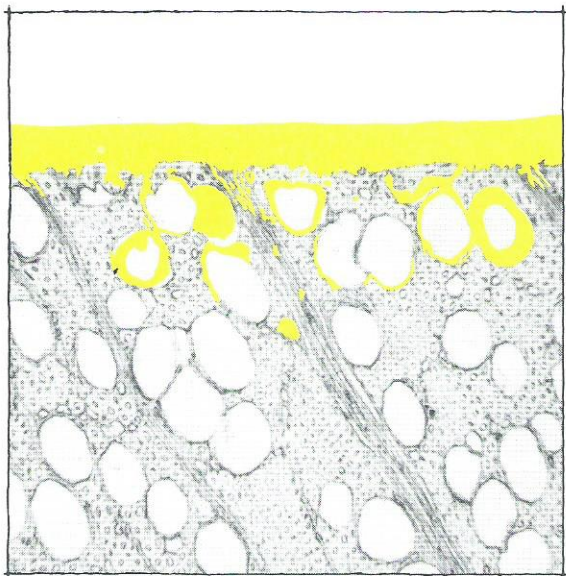
Junckers Parketgulve

**Teknisk
information**

SFB: Ti

6. Vedligeholdelse

0 50 100 μ

Snit gennem overfladen på massivparket lakeret med Isoblitsa ca. 100 gange forstørrelse.

1. Massivparket

Junckers parketbrædder leveres fra fabrik lakeret med Isoblitsa, en meget stærk 2-komponent isocyanatlak (polyurethanlak). I et automatisk anlæg påføres brædderne 2 lag lak, der trænger dybt ned i træet og forsegler overfladen med en 40–45 μ tyk, slidstærk lakfilm. Se illustrationen.

1.1. Lamelparket

Junckers lamelparket i tykkelse 23 og 14 mm, samt fyrreplanker, leveres færdiglakerede fra fabrikken. Brædderne er lakerede med et lag UV-hærdende polyesterlak, samt med et top lag af 2-komponent syrehærdende lak.

1.2. Efter lakering

Selvom fabrikslakeringen er meget slidstærk, vil det være fornuftigt at lakere gulvene før indflytning, så varer det længere, før genlakering skal finde sted, og evt. småskader fra nedlægningen udbedres samtidig. Sportsgulve bør altid lakeres efter liniemarkering er foretaget og inden gulvet tages i brug.

2. Rengøring

Junckers parketgulve rengøres til daglig ved støvsugning eller aftørring med en opvredet klud og vaskes efter behov med sæbespand. Brug ikke sulfo. Husk, at vandforbruget bør være moderat og eftertørringen ske hurtigt.

3. Vedligeholdelse

Da sliddet er individuelt, lakeres der efter behov.

Isoblitsa og Blitsa halvblank eller Matblitsa kan bruges oven på hinanden, men for at undgå gulning skal der gå mindst 3 uger mellem lakering med Isoblitsa og Blitsa halvblank/mat. Gulvlak 222 kan bruges oven på Isoblitsa, Blitsa halvblank og Matblitsa. Disse kan dog ikke anvendes oven på **Gulvlak 222**.

Lakering med samme laktype kan ske med 3 timers interval – dog 4 timer for Gulvlak 222.

Ved lamelparket anbefales en let mellemslibning af fabrikslakeringen, inden der lakeres. Dette giver en bedre mekanisk vedhæftning og større slidstyrke.

Det frarådes at vedligeholde gulvene med voks, polish o. lign. Disse produkter er vanskelige at fjerne før ny lakering og vil i de fleste tilfælde kræve en maskinafslibning.

3.1. Forvask

Før lakering forvaskes med lunkent, eddikesurt vand (2 dl eddikesyre, 32%, til 10 l vand) for at neutralisere evt. sæberester.

3.2. Udluftning

Sørg for bedst mulig udluftning under og efter lakering. Stueplanter kan tage skade og bør fjernes.

3.3. Påføring

Isoblitsa kan påføres med bred pensel eller mohair-malerulle. Blitsa halvblank/mat påføres bedst med en bred pensel. Påføring bør ske ved stuetemperatur.

3.4. Tørretid

Normalt kan gulvene betrædes 2-3 timer efter lakering, men da en vis efterhærdning finder sted, tilrådes det at vise hensyn de første dage, hvor gulvet heller ikke bør vaskes.

Vedr. rengøring og vedligeholdelse er der til bolig- og sportsgulve udarbejdet specielle anvisninger – de såkaldte »Kosteskabstavler« – som frit kan rekvireres.

4. Pletreparation

Da Blitsalakkerne er lysægte, kan pletreparationer af stærkere trafikerede gangbaner finde sted uden risiko for større farveforskelle.

Gennemslidning af lakken på særlig udsatte steder kan medføre skjolder og misfarvninger. Disse fjernes ved afslibning med stålsåner, ståluhd eller sandpapir. Til egetræ dog kun sandpapir. Herefter lakeres pletterne 2 gange.

5. Streger til banemærkning

Der anvendes en 2-komponent, pigmenteret isocyanatlak i blandingsforhold 3 til 1. Denne lak må ikke fortyndes.

KOSTESKABSTAVLE
Vedligeholdelse af Junckers trægulve

Junckers trægulve
Alle Junckers trægulve lakeres i laboratoriet med en særlig lakering fra Junckers. Den lakering, der lægges på, er meget holdbar og beskytter gulvet mod slid og forurening.

Rengøring
Lakeringen af trægulve skal ved Junckers trægulve altid rengøres med en særlig lakeringsmiddel. Dette rengøringsmiddel er meget effektivt og fjerner alle urenheder, der kan komme på gulvet. Det er vigtigt, at man altid bruger det særlige rengøringsmiddel, der er anbefalet af Junckers.

Efterlakering
Et gulv, der er lakeret med Junckers trægulvelak, skal efterlakeres med et særligt lakeringsmiddel. Dette lakeringsmiddel er meget effektivt og fjerner alle urenheder, der kan komme på gulvet. Det er vigtigt, at man altid bruger det særlige lakeringsmiddel, der er anbefalet af Junckers.

Vedligeholdelse
Junckers trægulve vedligeholdes bedst ved at bruge et særligt lakeringsmiddel. Dette lakeringsmiddel er meget effektivt og fjerner alle urenheder, der kan komme på gulvet. Det er vigtigt, at man altid bruger det særlige lakeringsmiddel, der er anbefalet af Junckers.

Blitsa og Matblitsa
Blitsa er et lakeringsmiddel, der bruges til at lakerer trægulve. Matblitsa er et lakeringsmiddel, der bruges til at lakerer trægulve.

Isoblitsa
Isoblitsa er et lakeringsmiddel, der bruges til at lakerer trægulve.

Vandbaseret Gulvlak 222
Gulvlak 222 er et vandbaseret lakeringsmiddel, der bruges til at lakerer trægulve.

Service
Junckers Industri A/S tilbyder service til alle kunder.

Junckers Industri A/S
København, Århus, Odense, Sønderborg, Vejle, Ribe, Silkeborg, Herning, Ålborg, Esbjerg, Randers, Århus, København.

GYMNASTIKSALE OG SPORTSHALLER
rengøring, vedligeholdelse og brug af Junckers Sportsrengøring

Reaktion
Junckers Sportsrengøring er et særligt rengøringsmiddel, der bruges til at rengøre gymnastiksale og sportshaller.

Brug af Junckers Sportsrengøring
Junckers Sportsrengøring er et særligt rengøringsmiddel, der bruges til at rengøre gymnastiksale og sportshaller.

Service
Junckers Industri A/S tilbyder service til alle kunder.

Junckers Industri A/S
København, Århus, Odense, Sønderborg, Vejle, Ribe, Silkeborg, Herning, Ålborg, Esbjerg, Randers, Århus, København.

VEDLIGEHOLDELSESVÆJLEDNING
for Junckers højglanslakering

Service
Junckers Industri A/S tilbyder service til alle kunder.

Junckers Industri A/S
København, Århus, Odense, Sønderborg, Vejle, Ribe, Silkeborg, Herning, Ålborg, Esbjerg, Randers, Århus, København.

5.1. Anvendelsesteknik

De ønskede streger markeres med tape, som trykkes omhyggeligt til gulvet. Der lakeres først med klar Isoblitsa mellem de to tapebaner. Efter 1 1/2–2 timer påføres den ønskede farve med intervaller á 2–3 timer. Tapen fjernes ligledes ca. 3 timer efter sidste påføring.

5.2. Dækkeevne

Gul: 1 gang hvid og 1 gang gul.
Hvid, rød, blå, grøn, sort: Farven vil dække efter 2 lag.

Generelt: Streger bør beskyttes mod slid ved 1 gang lakering med Isoblitsa over hele gulvfladen.

6. Maskinafslibning

Normalt er afslibning ikke påkrævet før efterlakering.

Hvis lakken er gennemslidt eller der er anvendt voks eller anden beskadigelse er opstået, der ikke kan fjernes ved at følge vore anvisninger, må der foretages en maskinafslibning. Arbejdet bør udføres af fagfolk, som vil evt. kan anvise.

En afslibning medfører normalt, at gulvoverfladen bliver som på et nyt gulv.

Junckers trægulve kan afslibes mange gange, idet en afslibning sædvanligvis kun fjerner ca. 1/10 mm træ.

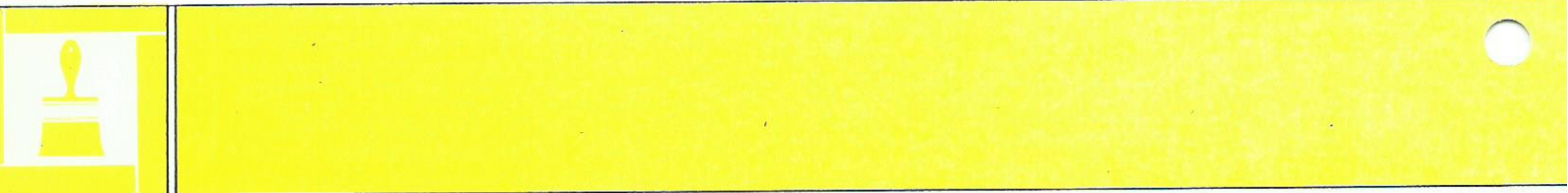
Navn	Blitsa	Matblitsa	Håndværkerblitsa	Mat Håndværkerblitsa	Isoblitsa	Mat og Blank Vandbaseret gulvlak 222	Stregmaling
Type	1-komponent selvhærdende plastlakker				2-komponent isocyanatlak	Acryllak	2-komponent isocyanatlak
Udseende	Halvblank	Mat	Halvblank	Mat	Silkeglans	Mat og Blank	Silkeglans
Glans 60° målehoved	ca. 70	ca. 22	ca. 70	ca. 22	ca. 50	Mat ca. 20 Blank ca. 75	ca. 50
Rækkeevne	8–10 m ² pr. liter				10–12 m ² pr. liter		ca. 200 lbm streg pr. liter
Tørretid	2–3 timer				3 timer	ca. 4 timer	3 timer
Slidstyrke	God				Meget god	God	Meget god
Emballagestørrelser, liter	1/2, 3/4, 2 1/2, 5, 10, 25	3/4, 2 1/2, 5, 10	25, 200	25	1 1/2, 7 1/2, 15, 30	3/4, 2 1/2, 5, 10, 25	1
Fortynding, rensning af værktøj	Sprit eller cellulosefortynder				Cellulosefortynder	Vand	Cellulosefortynder
Sikkerhedsregler for malerarbejde	2-1, se Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 464				Brugsklar 3-3, se A.B. nr. 464	0-1, se A.B. nr. 464	Brugsklar 3-3, se A.B. nr. 464
Påføringsmetode	Pensel				Pensel, rulle	Pensel, rulle, sprøjte	Pensel, rulle

Spækhæder til Gulvlak 222 Tilslættes Gulvlak 222 og man har en 2-komponent vandbaseret lak, fortsat med 0-1 som malerkode
50 ml til 2 1/2 liter, 100 ml til 5 liter, 200 ml til 10 liter, 500 ml til 25 liter

Serien »Teknisk Information« omfatter:

1. Tekniske data
2. Boliger
3. Sportshaller
4. Industri m.m.
5. Fritidshuse
6. Vedligeholdelse

Junckers service

Køge:

Junckers Industrier A/S
4600 Køge
Telefon (03) 65 18 95

Århus:

Junckers Industrier A/S
Gunnar Clausensvej 32, 8260 Viby J.
Telefon (06) 29 55 44

JJ
JUNCKERS

Junckers Industrier A/S, 4600 Køge, Tlf. (03) 65 18 95

lev vel
med el

ISLEV ELEKTRIKEREN ApS

Stataut. EL-installatør

Hvidsværmervej 147 . 2610 Rødovre

Telefon (02) 94 67 38 . Giro 4 11 53 25

Kære Nordbo-kunde.

Dato

Blot en lille hilsen fra Deres el-installatør med en kort information om Deres el-installationer.

Deres målerskab er anbragt udvendigt på hus, hvor De til enhver tid kan aflæse Deres el-forbrug.

Deres gruppetavle med sikringer er opdelt med selvstændig gruppe for el-komfur, vaskemaskine, opvaskemaskine, tørretumbler samt 2 stk. grupper for lysinstallation.

Som yderligere sikkerhed er der monteret 1 stk. 40 amp. HFI relæ som vil udkoble ved den mindste fejl i installationerne eller ved evt. fejlbehandling af brugsgenstande. HFI relæet kan genindkobles umiddelbart efter udkobling.

Alle kontakter m.m. er af fabrikat LK-NES eller Neptun.

Skulle der mod forventning opstå fejl på Deres el-installationer, er De altid velkommen til at kontakte os. Vores tlf.nr. finder De bl.a. placeret på gruppetavlen. Vi står ligeledes til rådighed for evt. vejledning og evt. udvidelser af Deres el-installationer.

Med ønsket om held og lykke med huset forbliver vi,

Med venlig hilsen

ORIENTERING OM KONDENSdannelse PÅ INDVENDIG GLASSIDE AF ISO-
LERINGSRUDER SAMT ANDRE FUGTPROBLEMER.

Vi vil i det følgende redegøre for, hvorfor der opstår kondensdannelser samt hvorledes man undgår disse.

Muligheden for kondensdannelse hænger sammen med rudens K-værdi. Højere K-værdi betyder lavere temperatur på den side af glasset der vender ind mod rummet. Derved øges risikoen for kondensdannelser ved lavere udendørstemperatur.

Kondensdannelse på den side af glasset, der vender ind mod rummet optræder sædvanligvis under usædvanlige forhold indendøre:

Høj relativ fugtighed/lav indendørstemperatur eller mangel på luftcirkulation. Det er utroligt så store mængder fugtighed, der tilføres et hus dagligt. En familie på 4 personer udvikler dagligt 15 liter vand i form af vanddamp fra sved, ånde, madlavning samt vask!

Man er ofte selv medvirkende til at der er fugt i huset, fordi der ikke luftes ordentligt ud!

Med henvisning til ovennævnte skal vi understrege vigtigheden af udluftning i Deres nyerhvervede hus. Især den kolde og fugtige årstid foranlediger os til at gøre opmærksom på et par ting.

Høj luftfugtighed i forbindelse med byggefugt i husets rum opsuges i de materialer, der er benyttet ved opførelsen af Deres hus. Af disse materialer skal især fremhæves træet, som er let påvirkeligt og derfor meget hurtigt suger fugt til sig. Af træmaterialer skal især gøres opmærksom på parketgulvene, som er særlig udsat på grund af den store overflade, og som derfor meget hurtigt vil kunne udvide sig, så man nogle steder vil kunne se at gulvene bliver ujævne, at brædderne "slår op". Af hensyn til hurtigst mulig udtørring af gulvene, tilrådes det ikke at lægge væg til væg tæpper på før efter ca. 1. års tid.

Modsat vil der være mulighed for, p.g.a. udtørring af huset og dermed også gulvet, at der kan opstå revner i parketsamlinger.

Endvidere henledes opmærksomheden på, at kondens/dug på indvendig side af thermoruderne ikke er tegn på utæthedder ved vinduer/døre, men tværtimod på god tæthed. Årsagen til kondensen er høj luftfugtighed i rummet.

Afhjælpning foretages ved aftørring og udluftning. Aftørringen er vigtig da kondens i løbet af kort tid vil løbe ned ad ruden og danne små "søer" af vand på vinduesrammen, og evt. løbe videre ned på karmen. Såfremt vandet får lov til at stå her for længe, vil der hurtigt danne sig mug, og træet vil blive mørkskjoldet/jordslået. Endvidere vil der i overfladebehandlingen af træet opstå afskalninger. Derefter vil der ikke gå lang tid før der kommer svamp og råd i træet.

Derfor er det meget vigtigt, at De er omhyggelig med aftørring samt ofte og rigelig udluftning.

I ØVRIGT ER UDLUFTNING VIGTIG HELE ÅRET!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Der kan forekomme fugtpletter i hjørnerne p.g.a. for ringe luftcirkulation. Årsagen til dårlig cirkulation netop her skyldes, at rumluftens naturlige bevægelse i værelset ikke rigtigt når helt ud i hjørnerne samtidig med, at den varme luft stiger til vejrs. Følgen af dette er, at der på nederste halvdel af væggene i hjørnerne er risiko for fugtpletter som ovenfor nævnt.

Gør det derfor til en regel at følge nedenstående anvisninger:

LUK VINDUET OP I STUEN.

Der skal luftes ud flere gange om dagen. Lad ikke vinduet stå åbent for længe. 5-10 minutters udluftning er tilstrækkelig til at luften fornyes, uden at vægge og gulve bliver afkølet, og det koster ikke mange øre at varme den nye friske luft op.

LUK VINDUET OP I SOVEVÆRELSET.

I nattens løb dannes en mængde vanddamp i soveværelset. En stor del samler sig i sengetøjet, som derfor daglig må udluftes og tørres grundigt.

I KØKKENET.

BRUG ALTID EMHETTEN!! Sørg for, at emmen fra madlavning og opvask ikke trænger ind i stuerne. Læg låg på gryderne. Luft godt ud efter madlavningen. Tilstop aldrig aftrækket fra køkkenet.

FUGTSKADER.

Mugpletter dannes særligt bag møbler, der står for tæt op mod ydervæggen. Der bør derfor altid være et mellemrum så luften kan cirkulere bag møblerne. Dette er især vigtigt i den første tid i et nyt hus.

Faste skabe mod ydervæggen er kolde og derfor fugtige. For at tøj og lædervarer, der opbevares i et sådant skab ikke skal blive klamt eller muggent, kan følgende råd anbefales:

1) Køb kalciumklorid hos en materialist/læg det i en gacepose eller i en gammel nylonstrømpe og hæng det op i klædeskabet. Det opsuger fugten.

2) Mugdannelser på tapet kan standses eller nedsættes ved afbørstning med cloraminoopløsning/2 tabletter pr. liter vand/holder et par måneder.

3) På limfarve ved afskrabning og derefter strygning med limfarve tilsat et mug- eller skimmeldræbende middel/f.eks. clasol/holder et år.

4) På tøj ved afbørstning af det yderste uldne lag med mugsporer, derefter børstning med en børste dyppet i en del kogesprit/en del salmiakspiritus og tre dele vand- pas på farverne, og endelig gennemluftning af tøjet.

Vi henviser til orienterende materiale i informationshæftet "SCANGLAS undgå kondensproblemer" og Statens Byggeforskningsinstitut - "Undgå fugtskader", som yderligere giver orientering på området.

Med venlig hilsen

NORDBO HUSE

DEN DAGLIGE RENGØRING OG VEDLIGE HOLDELSE AF FLISER OG KLINKER.

Daglig rengøring og vedligeholdelse

Gulve af uglaserede fliser eller klinker rengøres ved fejning eller støvsugning efter behov. For at bevare det lette fedt-lag, vaskes nu og da med sæbevand.

Gulve af glaserede fliser eller klinker rengøres ved fejning eller støvsugning, men friskes af og til op ved gulvask med "mildt" sæbevand.

Bliver gulvene for "fedtede" (der dannes gangspor), vaskes en enkelt gang med sulfovand.

Synes gulvene for "tørre", vaskes med kraftigt sæbevand. Ønskes mere glans over gulvene, anvendes vaskemiddel, som indeholder voks.

Fik Deres uglaserede gulve ikke fra starten det rigtige udseende - men fremstår med cementslør fra fugningen eller endog med hvide skjolder fra fejlagtig afsyring - kan situationen sædvanligvis reddes ved følgende behandling:

1. Afvask grundigt med sodaopløsning, for at fjerne alt fedt fra gulvet.
2. Evt. skjolder/cementslør fjernes med et dertil egnet middel. (Spørg forhandleren)
3. Gulvet afvaskes i rent vand.
4. Det tørre gulv påføres en blanding af 1 del linolie + 2-4 dele terpentin.

Denne blanding "mætter" fliserne, giver dem en dybere farve samt efterlader det lette fedtlag, der gør gulvet nemmere at vedligeholde.

Denne behandling må dog først foretages, når betonunderlaget er helt tørt ud (almindeligvis tidligst 1/2 år efter udstøbningen).

Vægge med boligkeramik rengøres let med et opvredet skind eller en ikke-fnuggende klud. Eventuelt kalkslør fjernes bedst med almindelig eddike.

!!! Anvend aldrig rengøringsmidler med syreopløsninger uden først at undersøge, om glasurer, forchromninger og emaljer

G O D E R Å D   vedr. afrensning af udvendig mur.

MISFARVNING

RUSTPLETTER, der stammer fra indmuret jern, som eller lignende, kan fjernes med varm koncentreret oxalsyre. Vægge må spules med vand efter behandlingen.

IRSTRIBER hidrører fra kobber. Kan afvaskes med en opløsning af det giftige kaliumcyanid. Man kan også prøve med en dej af aluminiumspulver, vand og aluminiumklorid; den smøres på striben og senere vaskes af.

LAV OG MOS kan fjernes med 2% opløsning af zink-silicium-fluorid; murværkets farve kan ændres derved.

ALGEVÆKST kan hindres ved vaskning med en kobberkloridopløsning. Bedre er måske en behandling med en kobbersulfatforbindelse med handelsnavnet Deciquam 222. Deciquam forhandles af G. Alex Petersen, Trondhjems-gade 5, København Ø, telefon (01) 76 65 04. Zinksilicium-florid forhandles på apoteker og enkelte større materialister.

»SALPETERUDSLAG« viser sig som et hvidt pulver, der trænger frem på murstenenes overflade i takt med murens udtørring. Det eneste, man kan gøre, er at børste det hvide pulver væk fra overfladen for at give plads for det, der sidder indenfor. I løbet af nogen tid vil der ikke vise sig mere, og facaden vil antage sin normale farve.

I sjældne tilfælde kan udslaget vedvare, eller det kan være mindre uskyldigt end først antaget. I så fald kan det være klogt at sende en prøve til analyse til Kalk- og Teglværkslaboratoriet i Århus.

MISFARVNING. Lykkeligvis palinøres teglprodukter normalt smukt, men under uheldige omstændigheder – ofte kombineret med en forkert valgt stentype – kan forureninger i luften misfarve murværk.

Ikke alle »husråd« er gode som for eksempel – afsyring. Syren opløser kalk og anvendt ukyndigt kan den derfor angribe fugernes bindemiddel, men snarere bliver siddende.

En anden metode til rengøring af facader – sandblæsning – kan ikke anbefales, idet sandblæsningen fjerner »huden« på såvel mursten som fuger, således at de nok bliver rene men meget hurtigt igen bliver misfarvede, fordi overfladen er blevet ru og porøs.

Til afrensning af partielle misfarvninger som f. eks. striber under sålbænke kan man bruge ammoniakvand.

Den bedste måde at afrense snarvædede facader er dampbehandling med dampspyd. Der findes specialfirmaer, der udfører dette arbejde.

ET PAR GODE RÅD VEDRØRENDE ANLÆGNING AF DERES HAVE.....

Det danske klima med den megen nedbør og de deraf følgende vandansamlinger på jordoverfladen, hvor arealerne er lavtliggende eller blot med mindre ujævnheder i jorden, kan give forskellige gener.

Inden havearbejdet påbegyndes, bør man ofre en god grubning af hele haven, d.v.s., at jorden bliver flået op, således at eventuel sammentrykket jord udluftes. Derved undgås de fleste vandansamlinger på overfladen. Er haven for lille til grubning vil en dybdegravning med håndspade være en god hjælp. Man kan også med et håndjordbor bore et antal huller fordelt jævnt på arealet i en dybde på ca. 70-90 cm, hvorefter disse huller fyldes med luftigt materiale. F.eks. med sten eller groft grus. De sidste 20 cm fyldes med jord.

Skulle De have anlagt haven, og det først derefter viser sig, at der samler sig overfladevand, er her et par gode råd.....

Læst i IDE-NYT - en grundejer fortæller, at hele familien tog ud og gravede regnorme. Det blev til et par hundrede stykker. Da man kom hjem, prikkede man huller i græsplænen med en greb og dryssede regnormene udover plænen. I løbet af et par måneder havde ormene drænet plænen og gjort jorden mere porøs, så planterne bedre kunne vokse.

Endvidere ville det gøre den videre anlægning af haven nemmere, hvis man lader den fræse igennem.

Ved finplanering af jorden herefter, bør man sørge for minimum 20 cm fri sokkel hele vejen rundt omkring huset, med fald bort fra dette i en afstand af minimum 3 meter.

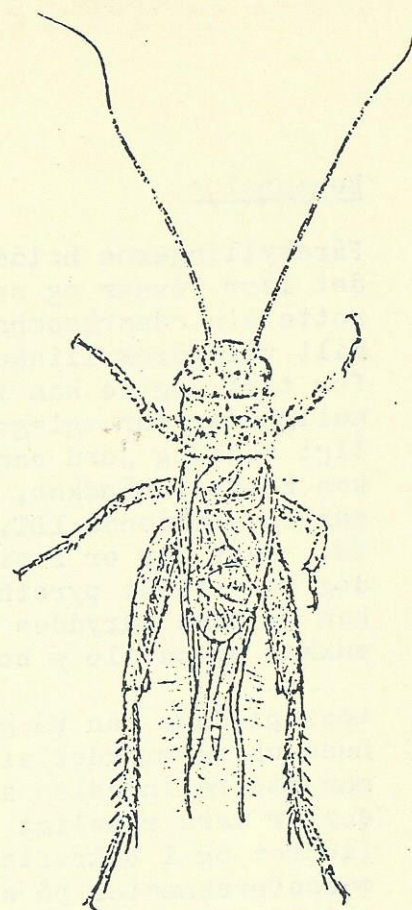
Ved lægning af fliser på terrassen m.v. er det klogt at grave et godt spadestik ned og fjerne jorden, for at give plads til et groft lag grus, så fliserne ikke så nemt skyder op ved frostvejr. Gruset vil samtidigt virke vandsugende. Husk også her at holde 20 cm fri sokkel med fald bort fra huset.

Hvis der alligevel forekommer vandansamlinger op mod huset, bør De sørge for bortledning af dette, da det kan forårsage skader på huset.

Det må kraftigt frarådes at anlægge fliser og lignende over diverse rense- og gennemløbsbrønde, som findes på Deres parcel, da adgangen for evt. rensning til stadighed skal være mulig.

Fårekylinger

Husfårekylingen (*Acheta domestica*) er nært beslægtet med grøshopperne og har ligesom disse det bageste par ben udviklet som springben. De voksne fårekylinger er ca. 2 cm lange, lyst gråbrune med sorte tegninger på bryst og hoved. De har to par vinger, hvoraf det bageste bruges til at flyve med, og ligesom grøshopper kan de voksne hanner spille ved at gnide dækvingerne mod hinanden. Sangen, som bl.a. skal tillokke hunnerne, kan godt minde om kyllingepippen, og det er det, den sidste del af det danske navn hentyder til. Stavelsen "får" skulle være afledt af det oldnordiske ord far (som betyder at skade eller varsle ondt). Man tog nemlig i ældre tider varsler af dyrenes sang.

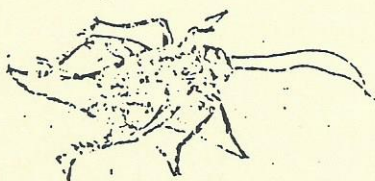

En han-fårekyling tegnet oppefra i dobbelt størrelse (fra "Danmarks Fauna")

Biologi og skade

Husfårekylingen kræver varme. I sommermånederne kan den leve i det fri, men om vinteren er den her i landet afhængig af opvarmede lokaliteter, og kan kun klare sig udendørs på helt specielle steder som f.eks. i affaldsbunker, hvor temperaturen på grund af gæringen er høj. Nogen kulde kan den dog tåle, og en fårekyling kan godt overleve flere timers ophold ved frostgrader. Hunnerne lægger i gennemsnit ca. 100 æg, som anbringes i fugtig jord, sand eller lign. Hvor forholdene tillader det, foregår forplantningen året rundt. Udviklingen fra æg til voksen går gennem en række nymfestedier, som ligner mindre udgaver af den voksne. Ved alm. stuetemperatur (20°) bliver fårekylingen kønsmoden på ca. 10 måneder, ved 30° tager udviklingen kun et par måneder.

Fårekylingerne kan ernære sig af næsten alle former for organisk stof. De foretrækker nok bløde, henfaldende plantematerialer, men de kan også leve af ådeler og af andre insekter. De kan gøre nogen skade på levnedsmidler, og der er eksempler på, at de har gnavet huller i papir og tekstiler, som de dog ikke kan leve af. I det store og hele må det dog siges, at fårekylinger er harmløse husdyr, den alvorligste gene er vel i og for sig, at de kan holde folk vågne om natten med deres pippen. Nogle steder i verden synes man lyden er hyggelig og holder fårekylinger i bure som husdyr.

En hun-fårekyling tegnet i naturlig størrelse. Den har en lang læggebrod.

Fårekylinger optræder ofte i nybygninger, hvilket antagelig skyldes, at byggepladsen yder dyrene gode muligheder for skjul og føde, og at de halvferdige huse er lette at trænge ind i.

Det er også muligt, at dyrene i nogle tilfælde kan komme ind med bygningsmaterialerne eller med deres emballage.

Bekæmpelse

Fårekylingerne holder som omtalt af varme, og da de desuden er lyssky, er det især revner og sprækker i nærheden af varmerør, kedler og lign. man skal rette sin opmærksomhed imod. De holder også ofte til i varmluftskanaler. Normalt vil fårekylinger ikke klare sig videre godt i moderne huse. Klimaet er for tørt, og de kan ikke finde noget at lægge æg i. Lokalt kan der dog opstå muligheder for æglægning, f.eks. i hjørner og kroge i et bryggers, hvor fugtigt sand og jord samler sig. De er følsomme for de gængse insektmidler, som kan købes i håndkøb, og en behandling af de mistænkelige områder med et pulver indeholdende DDT, lindan eller malathion plejer hurtigt at give resultat. Hvor der er risiko for forurening af madvarer eller service, bør man dog benytte et pyrethrummiddel. Drejer det sig kun om enkelte fårekylinger, kan de ofte udryddes ved hjælp af lokkegift, f.eks. hvidtøl med lidt ekstra sukker og ca. 10 % boraks, eventuelt opsugt i franskbrød.

Lossepladser kan på grund af de høje temperaturer og de store fødemængder huse uhyre mængder af fårekylinger og kan virke som spredningscentre. Har man større invasion af dem, og er der en affaldsplads i nærheden, vil det derfor være rimeligt gennem rette vedkommende at undersøge, om denne er inficeret og i bekræftende fald få foretaget en bekæmpelse. For at forebygge masseforekomster på sådanne steder er det vigtigt at sørge for en omhyggelig orden, gerne med afbrænding af affaldet og en hyppig og effektiv jorddækning, således at kun en smal front af skraldet er tilgængelig. En sådan fremgangsmåde skulle også gøre det til en overkommelig opgave at bekæmpe eventuelle fårekylinger med en daglig eller ugentlig behandling af den u-dækkede overflade, f.eks. med et 4 % malathion-pulver.

STATENS SKADEDYRLABORATORIUM

SKOVBRUNET 14

TELEFON (02) 87 80 55

2800 LYNBY

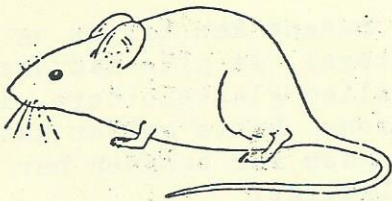
ML/in-0104

MUS

Får man besøg af mus indendøre, kan der som regel kun være tale om to arter; husmusen (*Mus musculus*) og halsbåndmusen (*Apodemus flavicollis*). Andre musearter vil kunne forville sig ind i huse, men de kan ikke trives der ret længe.

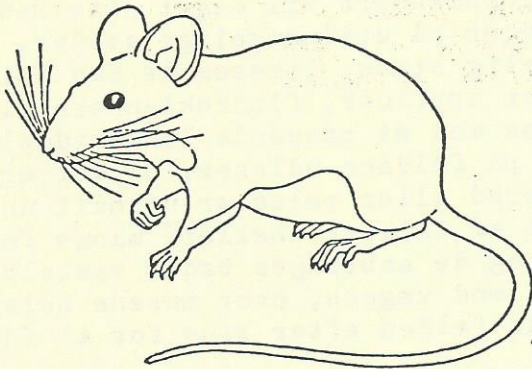
Udseende og levevis.

Som voksne er husmus og halsbåndmus så forskellige, at det ikke skulle være vanskeligt at skelne dem fra hinanden.

Husmusen er grå på hoved og ryg med en noget lysere underside. Hoved + krop måler en 8-9 cm, medens halen er lidt kortere. Husmusen er almindelig i alle dele af landet. I sommerhalvåret holder mange husmus til på markerne dog uden at fjerne sig for meget fra bebyggede områder. Fra midten af august begynder disse husmus at søge ind i husene, og den største invasion sker gerne

i midten af september; kun ganske enkelte husmus forsøger at overvintre uden-dørs.

Halsbåndmusen er mørkebrun på oversiden, medens undersiden er kridhvid bortset fra et brunt bånd (halsbånd) lige foran forbenene. Den er noget større end husmusen, hoved + krop måler en 10-12 cm, og halen er noget længere end resten af dyret. Halsbåndmusen er sjælden i Vestjylland og på en række større og mindre øer. Den er først og fremmest knyttet til skove, men er også almindelig i parker og haver med spredte træer og buske. Bor man i nærheden af skov, er der altså større sandsynlighed for at man får be-

søg af halsbåndmus, end hvis huset ligger nær åben mark. De fleste halsbåndmus bliver hele året ude i det frie, men de der invaderer husene gør det senere end husmusene, først henimod slutningen af oktober og begyndelsen af november; de kan til gengæld blive ved at vise sig vinteren igennem, åbenbart i takt med, at de opbruger deres fødeforråd på deres naturlige opholdssted.

Skade.

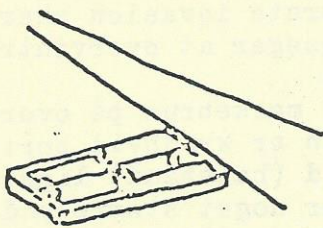
Begge musearter klatrer fremragende, og en ung husmus er i stand til at presse sig igennem en revne på kun 7 mm. De kan finde fodfæste på en ru mur, og selv de øverste lejligheder i højt etagebyggeri er ikke sikre mod musebesøg. Husmusen har et meget lille væskebehov og kan klare sig helt uden drikkevand, derfor trives den fint i kornmagasiner, møllerier, pakhuse og lign. steder. Begge arter er altædende, selvom de foretrækker frø og kornprodukter. I almindelige beboelseshuse har musene reder i isolationen i hulmure, på lofter og under gulve, helst med adgang til køkkenet. I tomme sommerhuse kan de tage til takke med så forskellige ting som sæbe, stearinlys, kit o.lign.. Selvom en husmus kun æder ca. 3 g fast føde om dagen (en halsbåndmus cirka det dobbelte), så kan skaden alligevel være betydelig, fordi der ødelægges langt mere, end der ædes. I sommerhuse kan det gå hårdt ud over sengetøj, gardiner,

møbler, træværk etc. som gnaves i stykker og bl.a. benyttes som redemateriale, og gnav på elektriske installationer kan medføre kortslutning og brand. Forurening af fødevarer med ekskrementer og urin kan desuden indebære en vis smittefare.

Forebyggelse og bekæmpelse.

Som altid ville det være bedst, hvis man kunne forebygge, altså sikre bygningerne, så musene ikke kunne slippe ind. Men selv det solideste hus har sine svage punkter, som det kan være vanskeligt at opspore og udbedre. Det vil dog betyde meget, hvis man sørger for, at kældervinduer er lukkede, at ruderne er hele, at alle ventilationsåbninger er forsynede med finmasket galvaniseret trådvæv, at alle rørgennemføringer er lukkede, at døre slutter tæt, og at der ikke vokser træer og andre planter højt op ad murene. Lodrette rør kan forsynes med en metalskærm, der rager 25 cm ud, og som musene ikke kan forcere. Hvor det er praktisk gennemførligt vil en 20 cm bred stribe af hård, blank maling ca. 1 m. oppe på muren, forhindre musene i at klatre op.

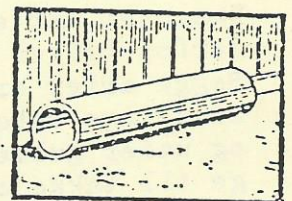
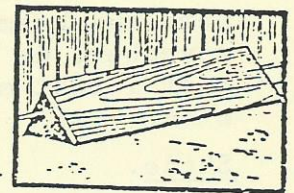
Let adgang til føde er en forudsætning for at musene kan trives og formere sig i husene. Det bør derfor være en grundregel, at alle madvarer enten opbevares i køleskabe eller i lukkede metal- eller glasbeholdere, ligesom køkkenaffald ikke må være tilgængeligt for musene. Dette gælder naturligvis i særlig grad for sommerhuse, hvor musene uden for sæsonen har ro og fred til at finde frem til enhver form for spiseligt.

Er musene først sluppet ind i huset, bør man i første række søge at udrydde dem ved hjælp af smækfælder. Anvendelse af musegift indendøre vil meget ofte medføre, at døde mus, der ligger på utilgængelige steder, udvikler en meget ubehagelig stank, ligesom de kan blive udklækningssteder for spyfluer, flaskeklannere o.a. Smækfælderne forsynes med et passende lokkemiddel, der kan sidde godt fast på fældens udløser, om det er leverpostej, ost, franskbrød eller pølse er normalt under-

ordnet. Man skal ikke spare på antallet af fælder - helleren mange fælder i få dage, end få fælder i mange dage, og de anbringes bedst vinkelret ud fra vægge og paneler, med udløseren ind mod væggen, hvor musene helst færdes. Der er ingen grund til at skolde fælden efter brug for at fjerne lugten.

En effektiv forebyggende bekæmpelse kan foretages ved at udlægge små depoter af gift udendørs langs husets sokkel, hvor musene leder efter indfaldsveje. I ubeboede bygninger og i udhuse vil det også være forsvarligt at udlægge disse giftdepoter. Udendørs skal depoterne afskærmes mod vind og vejr og mod at fugle og andre dyr får fat i dem. Det gøres bedst ved at anbringe små mængder af giften i drænrør eller under et brædt lagt skråt langs med soklen (figur). Giftdepoterne skal oprettes fra midten af august og bør om nødvendigt suppleres op med mellemrum til hen sidst på vinteren. Jo flere giftdepoter man anbringer, jo større er chancen for at holde huset fri for mus. Der er tre typer musegift i handelen: Rødfarvede hvedekorn imprægneret med 0,1 % crimidin (røde musekorn) og et blåfarvet kornprodukt med 4 % alphachloralose. Sidstnævnte middel bør kun anvendes ved temperaturer under ca. 12°C, da man ellers risikerer, at musene kun bliver bedøvede af giften. Blåfarvede hvedekorn med 0,25 % thalliumsulfat vil ikke være i handelen efter juli 1975.

Depoter af musegift kan udlægges ved soklen, beskyttet f.eks. under et brædt eller i et drænrør.

Anerkendte midler:

Midler med crimidin:

"Castrix Musekorn", Agro-Kemi A/S, Sydvestvej 130, 2600 Glostrup

"Temus røde musekorn", Kirk Chemicals A/S, Skelstedet 16, Trørød,
2950 Vedbæk

"Mortalin Crimidin-hvede", Mortalin, 4690 Haslev

Midler med alphachloralose:

"Alphakil", A/S Rentokil, Bogholder Alle 40, 2720 Vanløse